

Івасюк О.М.
здобувач вищої освіти другого (магістерського) рівня
спеціальності 193 «Геодезія та землеустрій»
Науковий керівник д-р екон. наук., професор Ясінецька І.А.
Подільський державний аграрно-технічний університет
Кам'янець-Подільський, Україна

МЕХАНІЗМ УПРАВЛІННЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИМ ЗЕМЛЕКОРИСТУВАННЯМ

Сучасні реалії стану національної економіки свідчать про реальну кризу землекористування, яка формально називається земельною реформою. Попри володіння великим національним багатством – природними ресурсами, які становлять єдину основу процесу суспільного виробництва, Україна показала свою нездатність бути об'єктом високої конкурентоспроможної економіки в умовах глобалізації, представляючи собою для світової спільноти лише сировинну базу, сировинний ресурс. Саме забезпеченість економіки країни первинними сировинними ресурсами визначає характер розвитку галузей національної економіки, положення та рівень держави на міжнародній арені [1, с. 5].

Питання, що стосуються формування системи ресурсоощадливого, екологічно безпечного, економічно ефективного раціонального землекористування, мають включати особливості зовнішнього та інституціонального середовища, в якому воно функціонує, баланс національних, регіональних і місцевих інтересів, гармонізацію та синхронізацію використання природних, земельних, матеріальних та духовних благ. Це свідчить про подальше проведення інституціональних перетворень, які прямо чи опосередковано торкаються всіх стадій взаємодії державних інститутів та інститутів громадянського суспільства, активізують приватну ініціативу в управлінні землекористуванням та сприяють збалансованому перерозподілу накопиченого капіталу.

У цьому контексті відзначимо, що формування механізмів системи еколого-економічного управління сільськогосподарським землекористуванням

в сучасних дослідженнях представлено двома основними підходами – організаційно-економічним та інституціональним [2].

Перший, як прийнято вважати, є найбільш ефективним, оскільки він спирається на регулюючу роль держави, до компетенції якої входить розробка державних цільових земельних програм з переліком пріоритетних заходів з охорони землі та навколишнього середовища, впровадження системи податкових платежів за користування землею та негативний вплив на навколишнє середовище, проведення економічної оцінки природно-ресурсного потенціалу територій. Застосовуючи традиційний комплекс методів управління, держава в особі органів влади проводить регуляторну політику шляхом прийняття законів, інших офіційних документів, які встановлюють певні права і обов'язки [5]. Але в цих законодавчо-нормативних актах відсутні норми, що передбачають відповідальність за порушення прав та обов'язків з раціонального використання землі. При цьому необхідно зазначити, що держава хоч все регулює, але її роль як регулятора соціально-економічних відносин дедалі знижується [3, с. 38].

Власне, відсутністю адекватної відповідальності й пояснюється той факт, що приписи норм цих документів суб'єктами господарювання на землі не дотримуються, тому що земля розглядається як дешевий ресурс. Це стало головною причиною того, що сільськогосподарське землекористування в країні має виснажливий, екстенсивний характер, сільські території виведено з кола економічно ефективних рентоутворюючих одиниць, зруйновано потенціал сільського господарства, спостерігається новий застій в системі земельних поліпшень [4].

Систему еколого-економічного управління сільськогосподарським землекористуванням також розглядають з точки зору інституціонального підходу, що ґрунтується на застосуванні таких методів управління, як формування інституціонального середовища території, розмежування повноважень за рівнями державної влади, контроль за невиконання законів, нормування якості земельних ділянок та введення екологічних обмежень [2, с.

81] та передбачає планування використання земельних ресурсів з врахуванням таких діючих законодавчих та правових документів, встановлених норм і правил його регулювання, як:

1. законодавчо-нормативні документи, стандарти якості землі;
2. земельне прогнозування та державне планування на цій основі соціально-економічного розвитку країни і регіонів;
3. податково-фіскальна політика, пов'язана з встановленням плати та лімітів за користування землею, надання податкових та інших пільг на впровадження інноваційних технологій, нетрадиційних видів енергії, використання вторинної сировини та відходів у самостійних видах господарської діяльності, відшкодування заподіяної землі шкоди;
4. підтримка підприємницької, інноваційної та іншої діяльності (в т. ч. екологічного страхування), направлена на охорону земельних ресурсів та ін. [3, с. 317].

З вищенаведеного вбачається, що трактування певними дослідниками [2] інституціонального підходу не розкриває повною мірою глибини його змісту, а, навпаки, дублює та доповнює організаційно-економічний підхід. Тому конкретизація інституціональної складової управління сільськогосподарського землекористування має на меті усвідомлення проблеми інституціональних перетворень в економічній системі та трансформації землекористування під ті правила гри, які повинні домінувати в українському суспільстві та планувати стратегічні особливості виходу країни на міжнародну арену.

Список використаних джерел

1. Горлачук В. В., В'юн В. Г., Сохнич А. Я. Управління земельними ресурсами: навчальний посібник. Миколаїв : Вид-во МФ Наука, 2002. 316 с.
2. Третьак А. М., Другак В.М. Формування сталого землекористування сільських територій: європейський досвід. *Землеустрій, кадастр і моніторинг земель*. 2013. № 1–2. С. 64–73.
3. Управління земельними ресурсами: навчальний посібник / За ред. професора А. М. Третьака. Вінниця : Нова книга, 2006. 360 с.
4. Кінаш І.А. Вторинне ресурсокористування, як чинник ефективної ресурсощадної діяльності. *Економічний форум*. Вип. 1, Луцьк : ЛНТУ, 2016. С. 104-108.

5. Ясінецька І.А. Особливості раціонального управління земельними ресурсами. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство*. 2016. № 8. С. 127-130.
6. Ясінецька І.А. Аналіз ефективності управління земельними ресурсами. *Економіка та суспільство*. 2016. Вип. 4. С. 255-258.
7. Лаврук В. В., Покотильська Н. В., Лаврук О. С. Завдання сучасного землеустрою в системі управління земельними ресурсами та землекористуванням. *Агросвіт*. 2019. № 3. С. 3-10.

Іваськів Н.О.

здобувач вищої освіти першого (бакалаврського) рівня спеціальності 193 «Геодезія та землеустрій»

Науковий керівник: старший викладач Додурич В. В.

*Подільський державний аграрно-технічний університет
Кам'янець-Подільський, Україна*

АДАПТАЦІЯ СИСТЕМИ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ ЗЕМЛЯМИ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ПРИЗНАЧЕННЯ ВІДПОВІДНО ДО ВИМОГ УГОДИ ПРО АСОЦІАЦІЮ УКРАЇНИ ТА ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

Державна політика розвитку земель сільськогосподарського призначення завжди базується на утвердженні такого типу земельних відносин, які відповідають економічному укладу суспільства. Державне управління земельними ресурсами здійснюється через організаційні механізми, які складаються з нормативно-правової, економічної, інституціональної та організаційної частин.

Важливо наголосити, що реалізація програм розвитку сільського господарства, формування ринку землі, інтенсифікація житлового будівництва, будівництво нових промислових і переробних підприємств, об'єктів сучасної інфраструктури та соціального спрямування, реалізація державних інфраструктурних проектів у найближчій перспективі збільшать потреби у земельних площах, переважно сільськогосподарського призначення. За таких умов актуалізується завдання напрацювання ґрунтовно розробленої державної стратегії адаптації механізмів державного управління землями